dmddhe

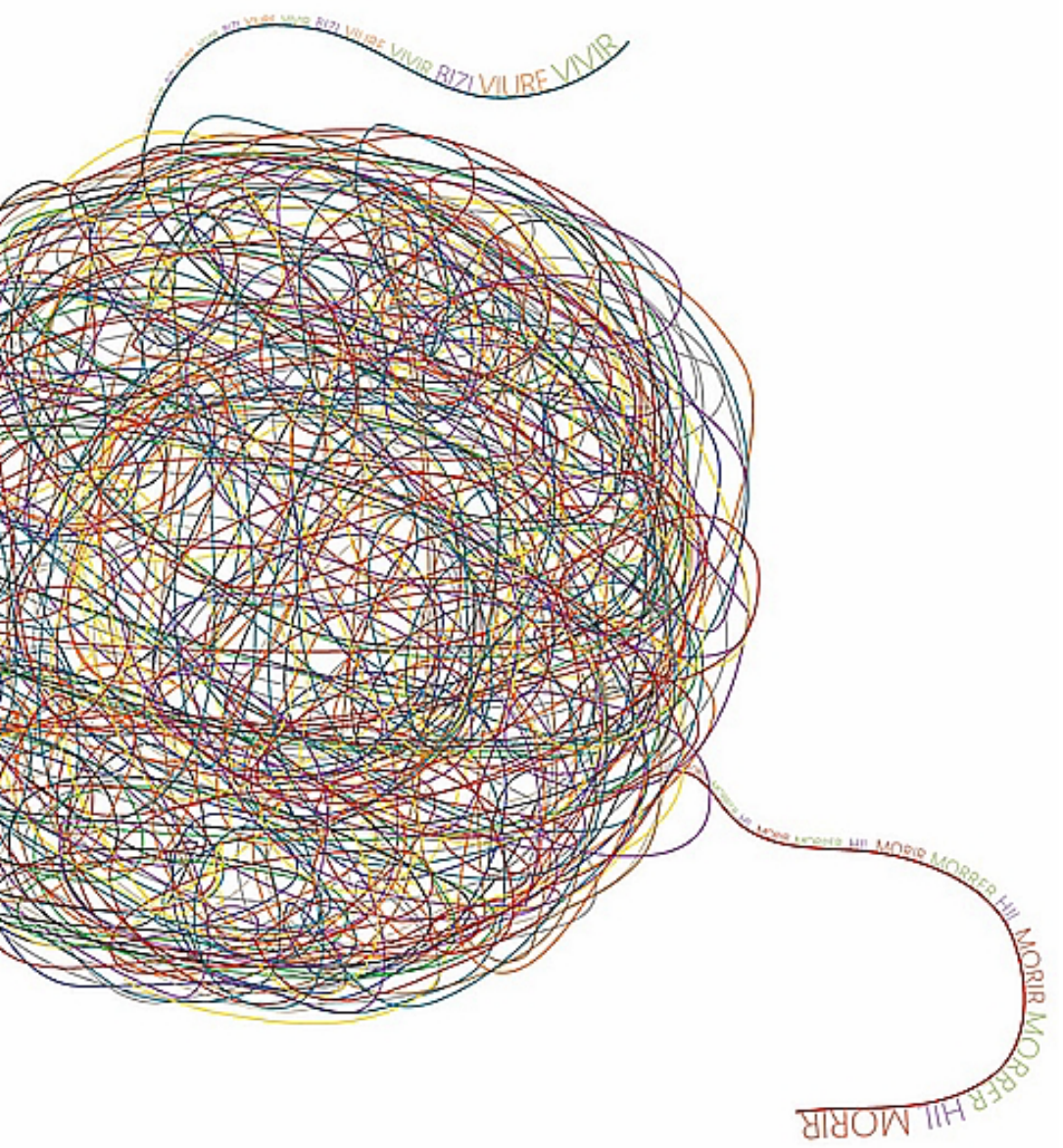
DERECHO A MORIR DIGNAMENTE

DUINTASUNEZ HILTZEKO ESKUBIDEA

E U S K A D I

2021

Memoria

Edukia.

1 SARRERA. 1

2 ELKARTEAREN JARDUERA 2021EAN. 3

2.1 EKINTZA POLITIKOA. 3
2.2 HEZKUNTZA- ETA HEDAPEN-EKINTZA. 5
2.2.1 Mahai-inguruetan eta eztabaidetan parte hartzea. 5
2.2.2 Solasean parte hartzea beste erakunde batzuek antolatutako eztabaidan. 5
2.2.3 DMD-DHE Euskadik antolatutako Solasaldiak. 6
2.2.4 Prestakuntza jardunaldietan parte hartzea. 7
2.2.5 Aldarrikapen ekitaldiak. 8
2.2.6 Zineforumak. 8
2.2.7 Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna. 8
2.2.8 “Heriotza: Duina eta Ilustratua” arte-erakusketa. 8
2.2.9 Komunikabideetan agertzea (prentsa, irratia eta telebista). 9
2.2.9.1 PRENTSA 9
2.2.9.2 IRRATIA 11
2.2.9.3 TELEBISTA. 12
2.2.10 Presentzia sare sozialetan eta *online* hedabideetan. 12
2.2.11 Informazio materiala prestatu eta zabaltzea. 13
2.2.11.1 Material korporatiboa. 13
2.2.11.2 Administrazio, erakunde, elkarte eta hedabideentzako informazioa. 13
2.2.11.3 Bazkideentzako barneko edo berariazko materiala. 13
2.2.12 Gazteei (35 urtetik beheitikoei) jakinaraztea. 14
2.3 ELKARTEGINTZA. 15
2.3.1 Zuzendaritza Batzordeko aldaketak. 15
2.3.2 Bazkide eta jarraitzaileen bilakaera. 16
2.3.3 Batzordearen bilerak eta DMD-DHE Euskadiren eta AFDMDren batzarrak. 17
2.3.4 Lan taldeen bilerak autonomia eta federazio mailan. 17
2.3.5 Lurralde historikoetako bazkideen bilerak/topaketak. 19
2.3.6 Arreta pertsonalizatua. 19
2.3.7 Beste ekitaldi aipagarri batzuk. 20
2.3.8 Inbentario eguneratua. 20
2.4 ONDORIOA ETA ETORKIZUNERAKO PROPOSAMENAK. 21
2.4.1 2021. urteko ondorioak. 21
2.4.2 2022rako jarduera-proposamenak. 22

3 2021EKO TXOSTEN EKONOMIKOA. 23

3.1 2021EKO KONTABILITATE BALANTZEA. 23
3.2 2022RAKO AURREKONTUA. 25

1 Sarrera.

DMD-DHE Euskadi elkartea (IFZ-G20769659) irabazi asmorik gabeko erakundea da, eta Euskal Autonomia Erkidegoan pertsona orok bere bizitza amaitzeko unea eta modua askatasunez eta legez erabakitzeko duen eskubidea defendatzen du, batez ere narriadura itzulezina eta sufrimendu jasanezina duenean. 2002ko otsailetik dago inskribatuta Euskal Autonomia Erkidegoko Elkarteen Erregistro Orokorrean (AS/G/09652/2002), eta hiru lurralde historikoetako bazkideek osatzen dute. Horrez gain, estatu mailako egitura federalaren parte da, eta, beste erkidego autonomikoetako elkarte batzuekin batera, 1984an sortutako DMD (AFDMD) Elkarte Federala osatuz.

2021. urtea beste urte historiko bat izan da heriotza duina izateko eskubidearen aldeko borrokan.[1] Martxoaren 18an behin betiko onartu zen Diputatuen Kongresuan Eutanasia Arautzeko Lege Organikoa (LORE), prozesu luze baten ondoren. Martxoaren 25ean argitaratu zen BOEn (martxoaren 24ko 3/21 Lege Organikoa), eta ekainaren 25ean, legean bertan adierazitakoa betez, indarrean sartu zen. Egun horretatik aurrera, estatuko edozein pertsonak hiltzeko laguntza eskatu ahal izango du, lehen aldiz (legean jasotako baldintzetan).

Berehala agertu ziren aukera horren zain zeuden pertsonen lehen eskaerak, eta Euskadi izan zen estatuko eutanasiaren lehen kasua jaso zuen erkidegoa (El País egunkarian argitaratutako artikulua).

Legea abian jartzen aitzindari izan ziren erkidegoen artean egon zen Euskadi, data horretarako Berme eta Ebaluazio Batzordea eratuta zuela (2021eko ekainaren 8ko Agindua), ESI bakoitzeko profesionalei laguntzeko erreferentzia-taldeak osatuz, eskaerak tramitatzeko behar diren inprimakiak eta dokumentuak prestatuz, prozesu informatikoak egokituz, webgunean informazioa emanez eta profesionalei oinarrizko prestakuntza bideratuz. Osasun Sailaren, Osakidetzaren eta osasun arloko profesionalen lan horri esker, Euskadiko herritarrek laguntza eskatzeko eskubidea izan zuten, legeak indarrean sartu zen egunetik beretik.

Abian jartze azkar horri lagundu ahal izan zion DMD-DHE Euskadik, Osasun Kontseilaritzarekin apirilaren 12an izan zuen bilerak. Bilera hartan Eusko Jaurlaritzari gogorarazi zitzaion ekainetik aurrera hiltzeko laguntza-zerbitzua eskaini behar zuela, eta elkarteak proposamen garrantzitsu batzuk egin zizkion hura ezartzeko.

Era berean, EH Bildu eta Elkarrekin–IU talde parlamentarioen geroko jarduera politikoak, interpelazioak eta mozioak (apirilaren 16a, apirilaren 20a, urriaren 21a), eta EAJ eta PSOEren emandako babesak lagundu zuten denon interesa aurrera egiten, eta horrela Euskadiko herritarrek eskubide berria aurreikusitako datan erabili.

Abenduaren 13an, Miren Gotzone Sagardui Osasun sailburua eta José Luis Quintas sailburuordea Eusko Legebiltzarreko Osasun Batzordean agertu ziren, beraiek eskatuta (2021-12-13ko bilkura), LORE Euskadin indarrean sartu zenetik une horretara arte (gutxi gorabehera 5 hilabete) izan duen aplikazioaren berri emateko. Datu hauek eman zituzten:

- hiltzeko 34 laguntza-eskaera (Gipuzkoa 17, Bizkaia 16, Araba 1). Bat, Borondate Aurreratuen Dokumentuan oinarrituta. 4 (~%12) kasutan eragozpena gertatu zen baina osasun-zentroan bertan bideratu ziren.
- 13 eskaera onartuta eta eutanasiaren bidez burututa (bat ABD datu-basean, ez da suizidio lagundurik izan), 1 ezeztatuta, 12 bidean, eta 8 heriotza eskaera tramitatu bitartean.

[1] "Heriotza duina" kontzeptuak anbiguotasunez eta interpretazio alboratuez inguratuta jarraitzen du. DMD-DHE Euskadirentzat heriotza duina ez da soilik mina edo beste sintoma batzuk arintzea, arreta eta laguntza izatea eta sedazio aringarria eskuratzea. Heriotza pertsonalaren duintasunerako ezinbesteko osagaia da pertsonarekiko errespetua, baita egoera eta nahiak ulertzeko moduarekiko ere, heriotza aurreratzearen aukera barne, pertsonal hala adierazten badu, agurtzeko eta bere lehentasunen araberako baldintzarik onenetan hiltzeko laguntza jasoz.

- Tramitatzeko batez besteko denbora: 41,2 egun.
- 15 eskaera eritasun kronikoagatik eta ezintzaileagatik (9, jatorri neurologikokoa), eta 19, gaixotasun larri terminalagatik (15, minbiziagatik).
- Ia 5.000 profesionalek jaso zuten LORE praktikan jartzeari buruzko prestakuntza, eta horien artean 3.000 profesionalek baino gehiagok Erizaintzakoak..

Beste erkidego batek ere, Kataluniak izan ezik, ez du informazio ofizialik eman xehetasun horrekin.

LORE praktikan jartzeak DMD-DHE Euskadiko beste aktore batzuen protagonismoa ekarri du legea ikuspuntu teoriko edo filosofiko baino pragmatikoagoetatik zabaldu eta baloratzean. Oro har, legearen aplikazioak zuzenean edo zeharka eragindako elkarte edo erakundeak izan dira: administrazioa bera, talde politikoak, medikuen eta erizainen elkargo profesionalak, gaixoen elkarteak (minbizia, ELA, mendekotasuna duten pertsonak, etab.), bioetika-batzordeak, unibertsitatea, gizarte-elkarteak (pentsiodunak, adinekoak, feministak, etab.), osasun arloko profesionalak, legeari heldu dioten pertsonak eta senideak, etab. Askotan DMD-DHE Euskadiren laguntza eskatu izan dute beren ekimenetan.

Komunikabideak ere aurreko urteetan baino proaktiboagoak izan dira, LORErekin zerikusia duten berriak bilatuz eta sarritan DMD-DHE Euskadiren parte-hartzea eskatuz urratsak gertatu ahala (legea onartzea, indarrean sartzea, lehen kasuak, datuak argitaratzea, etab.).

Aipatu beharra dago gure elkarteak zailtasunen bat izan duela parte hartzeko eskaera horiei guztiei erantzuteko, ez baitu jende nahikorik, kasu askotan elebidunak, jendaurrean esku hartzeko prest.

2021ean, DMD-DHE Euskadi elkarteak bere jarduera-eremu guztietan (ekintza politikoa, informazioa/hedapena eta elkartegintza) izan duen jardueraren zatirik handiena LORE abian jartzearekin lotuta egon da. Horretarako, Administrazioarekin eta Legebiltzarreko taldeekin harremanak izan ditu, hedabideetan agertu da, ikastaroetan parte hartu du, informazio-jardunaldiak eta eztabaida-mahaiak antolatu ditu eta LOREri buruzko informazioa argitaratu eta zalantzak argitu ditu.

Gainera, DMD-DHE Euskadik ohiko helburuekin jarraitu du: herritarrak sentsibilizatzea eta kontzientziatzea bizitzaren amaieran dituzten eskubideez, norberak bizitza eta heriotza duina izateko eskubidea azpimarratuz, ABD erabilgarritasuna eta hori egiteko modua zabalduz. Azken batean, heriotzari buruz eta, bereziki, heriotza duinari buruz mintzatzea tabua hautsiz elkarteak berak antolatutako ekitaldien, erakusketen, hitzaldien eta abarren bidez.

Covid-19ren pandemia-egoera urte osoan zehar hainbat olatutan luzatzeak baldintzatu egin du ekitaldi presentzialak egitea, baina 2020an baino gutxiago. Gero eta txertatze-tasa handiagoagatik eta eragin txikiko aldiak direla eta, jarduera gehiago egin dira, betiere behar izan diren neurriak hartuta. Nabarmentzekoak dira, besteak beste, UPV/EHUk LOREri buruzko udako ikastaroa, Bizkaiko Medikuen Elkargoak antolatutako jardunaldia, Gipuzkoako Erizaintza Elkargoan eta Arabako Erizaintza Eskolan antolatutako prestakuntza-hitzaldiak, hiru lurraldeetan informazio-hitzaldiak LORE indarrean sartu zen egunean eta "*Heriotza Duina Eta Ilustratua*" erakusketa Gasteizen.

Hala ere, elkartearen barne-bilera gehienak (Batzordearen bilerak, Batzarrak eta AFDMDk antolatutako bilerak eta ikastaroak) *on line* egin ziren gehienetan, 2020an lortutako esperientzia aprobetxatuz. Nabarmentzekoak dira DMD-DHE Euskadiren Ohiko Batzar Orokorra, lehen aldiz *on line* egin izana; AFDMDk antolatutako LOREri buruzko bazkideentzako ikastaroa; edo estatu mailako hainbat taldek AFDMDk gai zehatzetan LORE agertoki berrira nola egokitzen zen eztabaidatzeko prestatu zituen lan-bilerak (ABD, arreta pertsonalizatua, estatutuak, etab.), besteak beste.

2021ean ere DMD-DHE presentzia hobetu egin zen Facebook eta Twitter bezalako sare sozialetan.

2 Elkartearen jarduera 2021ean.

DMD-DHE Euskadik 2021ean izan zuen jarduera nagusia LORE hiru jarduera-esparruetan ezartzearekin eta aplikatzearekin lotuta egon zen:

- Ekintza politikoa. Talde politikoekin eta erakunde publikoekin harremanetan egon gara, batez ere Osasun Sailarekin, LORE ezartzea bultzatzeko, legearen aplikazioaren alderdi garrantzitsuei buruzko elkarteak duen ikuspuntua emateko, antzemandako arazoen berri emateko; baita heriotzaren kalitateari buruzko adierazleak zehatz daitezen eta bizitzaren amaieran eskubideen ezagutza susta dadin ere, hiltzeko laguntza eskatzea barne.
- Hezkuntza- eta hedapen-ekintza. Esparru horretako helburua da gizarteari informazioa ematea bizitzaren azken prozesuan dituen eskubideei buruz, baita hiltzeko laguntza eskatzeko eskubideari buruz ere. Horrez gain, heriotza duinari buru elkarteak duen filosofia zabaltzea, eta tabua haustea ere badira gure helburuak, pertsona bakoitzak nahi duen bizitzaren amaierari buruz hausnartzeko. 2021ean, jarduera horren helburu nagusia izan da LORE horren edukiaren eta aplikazioaren berri ematea eta ABDa egitea komeni dela jakinaraztea. Horretarako, elkartea hedabideetan agertu da, konferentzia-eztabaida, zineforuma eta beste ekitaldi publiko batzuetan parte hartu du, eta sare sozialetan aritzea bultzatu da.
- Elkartegintza. Jarduera honen helburua da barne-komunikazioa eta bazkideen parte-hartzea sustatzea, herritarrak elkartera hurbil daitezen bultzatzea, autonomia erkidegoko beste elkarte batzuekin lankidetzan aritzea eta elkartearen kudeaketa eraginkorra, demokratikoa eta gardena egitea. Jarduera hau aurrekoarekin lotuta dago; izan ere, elkarteak parte hartu duen ekitaldi gehienetan, beste elkarte edo erakunde batzuek antolatuta nahiz DMD-DHE Euskadik berak antolatuta, elkartearen eta ABDren informazio-liburuxkak jartzen dira. 2021ean aipatutako dokumentazio hori eguneratu da, LOREk ekarritako egoera berrira egokitzeko. Gainera, bazkideei informazioa ematen jarraitu da ohiko buletinen eta posta bidezko jakinarazpenen bidez, DMD aldizkariaren bidez. Hiru lurraldeetan hilero egiten diren bilerak mantendu dira (mugekin, Covid-19ren pandemiaren ondorioz).

Hona hemen urtean zehar egindako jarduerak.

2.1 Ekintza politikoa.

Egindako jarduera nagusiak, edo DMD-DHE Euskadi izan dutenak, ordena kronologikoan egin ziren:

1. Urtarrilaren 30a. Kantabriako PSOEk topaketa birtual bat antolatu zuen “Eutanasiako Legeari” buruz, eta DMD-DHEk kolaboratu du Concha Castellsen parte-hartzearekin.
2. Otsailaren 4a. Leitzako Udalak (Nafarroa) "Heriotza, agurtzeko moduak, *nola antolatu nahi duzu, errituak..."* izeneko ekitaldia antolatu zuen. DMD-DHE laguntzailea izan zen Iñaki Olaizolaren hitzaldi batez.
3. Martxoaren 20a. Diputatuen Kongresuan LORE behin betiko onartu eta bi egunera, DMD-DHE Euskadik gutun bat bidali zion Osasun Departamentuari, Euskadin legea abian jartzeko prozesuaren alderdiak zehazteko bilera bat eskatuz, eskubide berria ekainean eskuragarri egon zedin.

4. Apirilaren 12a. Bilera Osasun Sailarekin, LORE Euskadin nola ezarriko den prestatzeko, Osasun Sailak aurreikusitako plangintzari buruzko informazioa jasotzeko, eta hura ezartzeari begira proposamenak egiteko aurkeztutako ren bidez.

Bileraren balorazio orokorra ona izan zen, eta horrek lagundu ahal izan zuen Euskadi lehen postutan egon zedin herritarrei hiltzeko laguntza eskatzeko eskubide berria modu eraginkorrean eskaintzeko orduan.

Bileraren ondoren, Legebiltzarreko talde guztiei bidali zitzaien dokumentua. EH Bilduk eta Elkarrekin–IUk informazioa eskertu eta hurrengo egunetan erabili zuten parlamentuko ekintzetan.

5. Apirilaren 15a. EH Bilduk interpelazio bat egin zion Osasun Sailari Eusko Legebiltzarrean apirilaren 16an egingo zen Osoko Bilkurarako, Euskadin LORE ezartzea gaia izanik. DMD-DHEren ikuspuntua agertzea eskatu zuen eta entzule joateko konbitea luzatu zigun.
6. Apirilaren 29a. Maribel Tellaetxeren familia sentsibilizatzeko kanpainaren ondorioz, Portugaleteko Udalak aho batez onartu zuen ABDri buruzko informazio-ekintzak bultzatzea (Deian berria).
7. Ekainaren 23a. Concha Castells-ek eta Marta Barandiaranek Eusko Legebiltzarrean Osasun Batzordearen aurrean egindako agerraldia, LORE indarrean sartuko den hurrengo egunari begirako informazioa lortzeko eta elkartea kezkatzen duten puntuak azaltzeko (albistea hedabideetan).
8. Urriaren 1a. DMD-DHEk gutun bat bidali zion Osasun Sailari; Sailaren lana eta Osakidetzak orain arte Euskadin LORE garatzeko izan duen profesionaltasuna aitortzen dira batetik, eta bestetik legeari buruzko informazioan eta dokumentazioan hobekuntzak eskatzen dira.
9. Urriaren 5a. DMD-DHE Gipuzkoa Donostiako Groseko anbulatorioan bildu da JEusko Jaurlaritzako ABD ikuskatzailea den Joanes Gómezekin.
10. Urriaren 15a. DMD-DHE Araba Borondate Aurreratuen Erregistroko ordezkariekin bildu da, Osasun Sailak Gasteizen duen Lurralde Ordezkaritzan, ABD bideratzeko eta erregistratzeko prozedurei buruzko zalantzak argitzeko, eredu ofizialean hiltzeko laguntza eskatzeko aukera sartzeko, eta elkartearen ABDren eredua (euskaraz eta gaztelaniaz) eskaintzeko.
11. Urriaren 26a. DMD-DHE Bizkaiak Getxo Udaleko Elkarrekin Podemosekin koordinatzen du ABD sustatzeko asmoz urriaren 28ko osoko bilkuran mozio bat aurkeztea.
12. Abenduaren 11. Eusko Legebiltzarreko Osasun Batzordean EH Bildu eta Elkarrekin Podemos talde politikoekin hartu-emana, abenduaren 13an Osasun sailburuak iragarritako agerraldian ezagutu nahi diren alderdiez aritzeko.

2.2 Hezkuntza- eta hedapen-ekintza.

Atal honetan, DMD-DHE Euskadik herritarrei informazioa emateko antolatu dituen edo parte hartu dituen jarduerak biltzen dira. Hainbat motatakoak izan daitezke (mahai-inguruak, solasa-eztabaida, hezkuntza-jardunaldiak, hedabideetan esku hartzea, etab.). eta mota bakoitzaren barruan, jarduerak ordena kronologikoan zerrendatzen dira.

2.2.1 Mahai-inguruetan eta eztabaidetan parte hartzea.

1. Urtarrilaren 15a.

Europako Herritarren Fundazioak (FEC) Trintxerpeko (Pasaia) Alkateordetzako areto nagusian antolatutako mahai-ingurua, "*Heriotza duina izateko eskubidea*" gaiari buruzkoa, *La promesa* dokumentalaren proiekzioarekin.

Iñaki Olaizolak eta Txema Lorentek hartu zuten parte eta 20 pertsona inguru joaten dira.

2. Apirilaren 12a. FECek antolatutako mahai-ingurua Arrasaten. Parte-hartzaileak: Isabel Salud (Esker Anitz-IU), Txema Lorente (SOS Amatxu), Víctor Landa familia-medikua eta Rafael Sal (DMD-DHE Euskadi) berriki onartutako LOREri buruz eztabaidatzeko. *La promesa* dokumentala proiektatu zen.
3. Azaroaren 3a. Bizkaiko Medikuen Elkargoak jardunaldi bat antolatu zuen Bilboko egoitzan, online ere jarrai zitekeena, "*Eutanasia eta suizidio medikoki lagundua: alderdi legalak, profesionalak eta bizipenak"* gaiari buruz. Hizlarien artean Concha Castells-ek hartu zuen parte..

2.2.2 Solasean parte hartzea beste erakunde batzuek antolatutako eztabaidan.

1. Otsailaren 25a. Helduen Hitza elkarteak Aieteko Kultur Etxean antolatutako hitzaldia: "*Borondatezko heriotza*". Iñaki Olaizola eta Marta Barandiaranek hartu zuten parte.
2. Martxoaren 25a. Legutio-Gasteizko Los Herrán Adinekoen Zentroak ABDri buruz antolatutako mahai-ingurua. Cristina Valverde eta Nélida Rodríguez aritu ziren.
3. Apirilaren 15a. AECCk (Asociación Española Contra el Cáncer) Loiolako Erriberetan Donostian duen lokalean antolatutako mahai-ingurua "*LORE*"-ri buruz. Marta Barandiaran eta Arantza Garaialde aritu ziren.
4. Apirilaren 22a. Legutio-Gasteizko Los Herrán Adinekoen Zentroak antolatutako mahai-ingurua, "*Heriotza duina izateko herritarren eskubideari buruzkoa". Cristina* Valverde eta Nélida Rodríguez aritu ziren.
5. Apirilaren 28a. Gipuzkoako Erizaintza Elkargoak Donostian duen egoitzan antolatutako mahai-ingurua, "*DMD-DHEk LORE aurkezteko*". Juantxo Rodríguezek eta Marta Barandiaranek hartu zuten parte.
6. Apirilaren 28a. *Online* mahai-ingurua, Kantabriako semFYC (Sociedad Española de Medicina de Familia y Comunidad) delakoaren Komunikazio eta Osasunerako Programa Taldeak antolatua, LORE inguruan. DMD-DHEren aldetik, Rafael Salek hartu du parte.

7. Maiatzaren 3an eta 11n. Konferentzia-eztabaida, AECCk (Asociación Española Contra el Cáncer) Loiolako Ibaiertzetan duen lokalean, Donostian, "*LORE azalpenari buruz*" (hilaren 3an) *eta* "*AECCko bazkideentzako LORE tailerra*" (hilaren 11n). Marta Barandiaran eta Arantza Garaialde aritu ziren.

   Hilaren 3ko konferentzian 12 osasun-profesional izan ziren.

8. Maiatzaren 12a. Bilboko Hika Ateneoak osasunari eta pandemiari buruz antolatutako *on line* jardunaldiak. Concha Castellsek eta Julen Goñik aurkezten dute "*Eutanasiaren legea: aurrerapauso bat norbere biziaren erabakigarritsuna lortzeko*".

9. Maiatzaren 12a. Orereta laikoek antolatutako mahai-ingurua Errenteriako Xenpelar Etxean "*Heriotza boluntarioaren*" inguruan. Hizlaria*:* Iñaki Olaizola. 15 bat lagunek hartu zuten parte.

10. Maiatzaren 28a. "Coronación" Adinekoen Zentroan (Gasteiz) "*Herritarren heriotza duina izateko eskubidea*" izeneko elkarrizketa. Delia Rodrigo eta Nélida Rodríguez aritu ziren.

11. Ekainaren 10a. Bizkaiko Gizarte Laneko Elkargo Ofizialak antolatutako *online* solasaldia LORE inguruan. Parte-hartzailea: Rafael Sal.

12. Ekainaren 16a. Orereta Laikoek antolatutako tailerra Errenteriako Xenpelar Etxean, DVri buruz, DMD-DHE Gipuzkoarekin lankidetzan. 25 lagun bertaratu dira (Covid-19 gehieneko edukiera).

13. Ekainaren 21a. EurGetxo elkarteak (Euskadiko Herritarren Elkarte Europeista) antolatutako "*Eutanasia Europan*" gaiari buruzko hitzaldia, Mabel Marijuanek emana.

14. Irailaren 28a. Orereta laikoek antolatutako tailerra Errenteriako Merkatu zaharrean ABD inguruan, DMD-DHE Gipuzkoarekin lankidetzan. 36 lagun bertaratu dira.

15. Irailaren 28a eta 30a. Ascudean elkarteak (Familia zaintzaileak eta mendekotasuna duten pertsonak) bi solasaldi antolatu ditu Gasteizko egoitzan: "*Borondate Aurreratuen Dokumentua"* (hilaren 28a) *eta* "*Eutanasiaren legea: norberaren biziaz erabakitzeko eskubidea lortzeko aurrerapauso bat*" (hilaren 30a). Nélida Rodríguezek parte hartu zuen.

16. Urriaren 5a. Arabako Pentsionistak Lanean elkarteak Gasteizko Simone de Beauovoir Elkartean antolatutako mahai-ingurua "*Heriotza duina eta norberaren biziaz erabakitzeko eskubidea eta Borondate Aurreratuen Agiria"-ri buruz.* Cristina Valverdek hartu zuen parte.

17. Urriaren 7a. Apena-ADELA E.H.-k (Euskal Herriko Alboko Esklerosi Amiotrofikoaren Elkarteen Federazioak) Donostian duen lokalean "*LORE*"-ri buruz antolatutako mahai-ingurua. Parte-hartzaileak: Marta Barandiaran, Iñaki Alegria eta Arantza Garaialde.

18. Urriaren 28a. Berangoko Emakumearen Kultur Elkarteak LORE eta ABD inguruan antolatutako mahai-ingurua. Julen Goñi eta Rafael Sal aritu ziren.' 32 lagun izan ziren.

19. Azaroaren 4a. Eskoriatzako Udaleko Kultura Zerbitzuak antolatutako mahai-ingurua, Maribel Tellaetxeren kasuari buruzko *La Promesa* dokumentalaren proiekzioarekin. Hizlariak: Txema Lorente (Maribelen senarra) eta Rafael Sal.

2.2.3 DMD-DHE Euskadik antolatutako Solasaldiak.

Ekainaren 25ean LORE indarrean sartu zela-eta, informazio-hitzaldiak antolatu ziren hiru lurraldeetan:

1. Gipuzkoan, ekainaren 22an. Mahai-ingurua Donostiako Okendo kultur etxean, "*LORE martxan jartzea eta ABDren garrantzia"* gaiari buruz*, Marta* Barandiaranek eta Arantza Garaialdek antolatuta. 50 lagun bertaratu ziren.

2. Araban, ekainaren 29an. Gasteizko Ignacio Aldecoa Kultur Etxean "*Eutanasiaren Legea: biziaren erabakigarritasuna lortzeko aurrerapauso bat".* Cristina Valverde eta Nélida Rodríguez aritu ziren.
3. Bizkaian, ekainaren 30ean. "*Eutanasiaren legea*: *norberaren biziaz erabakitzeko eskubidea lortzeko aurrerapausoa".* Concha Castells eta Julen Goñiren eskutik.

Gasteizen azaroaren 9tik 21era bitartean egin zen *"Heriotza Duina eta Ilustratua*" erakusketa artistikoaren programaren barruan, hiru dibulgazio-ekitaldiak antolatu ziren:

4. Azaroaren 9a. "*Mors in vita artis": Heriotzaren irudikapena bizi-konstante gisa", Daniel Castillejo Alonsoren* eskutik, Artiumeko zuzendari ohia (Gasteizko Arte Garaikideko Euskal Museoa).
5. Azaroaren 16a. *"Hitz egin dezagun heriotzaz eta gure dueluaz —eta gure haur-literatura, Txabi Arnal EHUko Hizkuntza eta Literatura Didaktika Saileko haur eta gazteen literaturako irakaslearen eskutik* (ikus albistea komunikabideetan).
6. Azaroaren 19a. *"Norberaren biziaz erabakitzeko eskubidea",* Delia Rodrigo DMD-DHE Arabako bazkidearen eskutik.
7. Azaroaren 23a. Gasteizko Zabalganako Gizarte Etxean ABD inguruko hitzaldia. Cristina Valverderen eskutik.
8. Azaroaren 23a. Bizitzaren amaierari buruzko tailerra Marienean, Basauriko emakume-taldekoekin, Mabel Marijuanen eskutik.

2.2.4 Prestakuntza jardunaldietan parte hartzea.

1. Uztailaren 7a. EHUk jardunaldi bat antolatu du DMD-DHEren laguntzarekin, Udako Ikastaroen programaren barruan, Donostiako Miramar Jauregian, "*Eutanasiari buruzko lege berriaren azterketa eta erronkak*" gaiari buruz.

Iñaki Alegríak lagundu zuen, eta Concha Castellsek parte hartu zuen aurkezpenean. Hizlarien artean egon ziren Mabel Marijuan "*Ayuda para morir y asistencia médica"* gaiarekin eta Danel Lorente "*Maribel Tellaetxeren testigantza*" emanez, eta *La promesa* dokumentalaren proiekzioarekin.

2. Maiatzaren 28a. Osatzen elkarteak "*Eutanasiari*" buruzko jardunaldia, Gasteizen. Marta Barandiaranek *hartu zuen parte*
3. Urriaren 22a. Arabako Paulo Freire Helduentzako Hezkuntzako (EPA) ikastetxeek "*Heriotza duina eta ilustratua"* erakusketa artistikoa aurkezteko ekitaldia antolatu zuten klaustroan. Cristina Valverdek hartu zuen parte, elkartea eta dituen helburuak azalduz. Erakusketaren edukia eta bisita gidatuak egiteko aukera ere azaldu zituen.
4. Azaroaren 11. Ariznabarrako Paulo Freire Helduentzako Hezkuntzako (EPA) ikastetxeak bi prestakuntza saio antolatu ditu "*Heriotza duina eta ilustratua"* erakusketa artistikoari *eta* heriotza duinaren eskubideari buruz. Aipagarria da askotariko iritziak dituzten erlijio musulmaneko pertsonen parte-hartzea.

5. Abenduaren 14an eta 16an. Vitoria-Gasteizko Erizaintzako Unibertsitate Eskolak bi prestakuntza-jardunaldi antolatu ditu: "*Medikuaren laguntzaz hiltzea: herritarrengandik praktika klinikora".* Hizlariak: *Marta* Barandiaran (hilaren 14an, hitzaldia euskaraz) eta Nélida Rodríguez (hilaren 16an, hitzaldia gaztelaniaz).

2.2.5 Aldarrikapen ekitaldiak.

Maiatzaren 22a. Vitoria-Gasteizko Osasun Publikoa Aurrera elkarteak antolatutako mobilizazioa osasun publikoaren alde. DMD-DHE Euskadik parte hartu zuen, eta "*Heriotza duina izateko oinarrizko arreta*" aldarrikatu zuen.

DMD-DHE Arabako bazkideak maiatzaren 11n joan ziren prentsaurrekora, sare sozialetan zabaldu zuten errebindikazio-bideoan agertu ziren, eta maiatzaren 22an Gasteizen egin zen manifestazioan parte hartu zuten.

2.2.6 Zineforumak.

Abenduaren 14a. Zineforuma Gasteizko Florida zineman, "*Hiltzeko eskubidea*" (*Right to die* – 1987) filmaren proiekzioarekin. Benetako istorio batean oinarrituta dago. Hurrengo eztabaidaren aurkezpena eta moderazioa, Blanca Martínezen eskutik.

2.2.7 Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna.

Aurten ere ezin izan zen Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna (azaroaren 2a) ospatu, Gasteizen aurreikusita zegoen arren.

Batera egokitu zen beste ekitaldi garrantzitsu batekin, hala nola "Heriotza Duina eta Ilustratua" erakusketarekin, eta hura antolatzeko egindako ahaleginak eragotzi egin zuen jardunaldia antolatzeko beharrezko baliabideak izatea eskura.

Jakinarazpen bat prestatu zen egun berezi hori gogorarazten DMD-DHE Euskadiko bazkide guztiei zabaltzeko. Prentsa eta irratian batzuen artean ere zabaldu zen (ikus "Komunikabideetan agertzea" kapitulua).

2.2.8 "Heriotza: Duina eta Ilustratua" arte-erakusketa.

DMD Catalunyaren (2018) ekimenez, Estatuko hainbat hiritan ibili ondoren, Azaroaren 9tik 21era, "*Heriotza duina eta Ilustratua"* erakusketa ibiltaria ikusi ahal izan zen Gasteizko El Pilar Gizarte Etxean.

Heriotzaren tabua hausten lagundu nahi izan duten eta tabua naturalizatu eta hari buruz hausnartzeko aukera eman nahi izan duten artisten 34 irudiz dago osatua, heriotzaz eta, bereziki, heriotza duinaz ikuspegi berezia emanez.

AFDMDren Bulego Teknikoaren laguntzarekin, Interneten deskarga daitekeen erakusketaren katalogo-programa prestatu zen. DMD-DHE Euskadiko itzulpen-taldea arduratu zen artisten azalpen-testuak euskaratzeaz.

DMD-DHE Arabako 20 bazkide inguruk parte hartu zuten ekitaldiaren antolaketan eta garapenean: ideiaren plangintza, lokalen bilaketa, baimen eta baimenen kudeaketa, txostengileekin

harremanetan jartzea, komunikatuak prestatzea, erreprografia, materiala garraiatzea, muntatzea, desmuntatzea eta jendeari harrera egitea.

Prentsa-ohar bat zabaldu zen, eta kartelak jarri ziren Gasteizko hainbat zentro eta tokitan.

Erakusketa egunero egon zen irekita, 8:00etatik 21:30era, etenik gabe. DMD-DHE Arabako bazkideek 2 orduko txandetan hartu zituzten bisitariak goizez eta arratsaldez.

Irailaren 9an, inaugurazio-egunean, prentsaurrekoa eman zen. Visi Ecay bazkideak erakusketaren asmoa azaltzen zuen agiria irakurri zuen, eta bertan izan ziren Radio Vitoria, El Diario de Noticias de Álava eta ETB.

Hilaren 12an bisita gidatu bat antolatu zen, Ricardo San Segundoren eskutik.

Batxilergoko ikastetxeekin (Miguel de Unamuno eta Los Herrán BHI), Mariaren Aurkezpena zentroko Haur Hezkuntzako Goi Mailako Moduluarekin eta Ariznabarra eta Frantzia kaleetako Helduen Hezkuntzako ikastetxeekin (EPA) hitzartutako 10 bisita gidatu ere egin ziren. Bisita horiek Blanca Martínez eta Cristina Valverdek lagunduta egin ziren.

Hiru solasaldi eskaini ziren erakusketa-aretoan bertan, azaroaren 9, 16 eta 19an (ikus DMD-DHE Euskadik antolatutako Solasaldiak. atala). Guztietan 40-60 lagun egon ziren.

Informazio-materiala (DMD-DHE liburuxkak, DVA zabaltzeko liburuxkak, prentsa-jakinarazpenen orriak eta DMD aldizkariaren aleak) ere jarri ziren mahai batean, baita jendeak erakusketari buruzko iritzia eman zezan koaderno bat ere.

7 pertsona interesatu ziren elkartearen informazioa jasotzeko, eta harremanetarako datuak eman zituzten. Beste 3 pertsona gehiago ere elkartu ziren erakusketan edo hurrengo egunetan.

2.2.9 Komunikabideetan agertzea (prentsa, irratia eta telebista).

2.2.9.1 PRENTSA

1. Otsailaren 17a. Naiz.eus-en, Julen Goñiren “Bizitza eta duintasuna” artikulua, eutanasiaren aurkakoek hitz horiek nola erabiltzen duten azaltzen duena.
2. Martxoaren 17a. Deian, Maribel Tellaetxeren Familiari egindako elkarrizketa, LORE behin betiko onarpenaren harira.
3. Martxoaren 18a. Euskadiko Justizia Administrazioko Prentsa Kabineteak Julen Goñi elkarrizketatu zuen, LORE behin betiko onarpenaren harira.
4. Martxoaren 19a. Garan, Julen Goñik agertu zen LORE behin betiko onarpenari buruzko artikuluan.
5. Martxoaren 19a. Diario Vascon, Iñaki Olaizolari elkarrizketa egin zioten LORE behin betiko onarpenaren harira*: “Eutanasia despenalizatzen duen legearekin ez dago galtzailerik, ez baita inor behartzen*”, (**harpidetza behar da artikulua irakurtzeko**).
6. Martxoaren 28a. Artikulua El Correon, Gizartea atalean, “*Euskadi da bizi-testamentu gehien dituen bigarren erkidegoa”,* non Ernesto Alonso, Cristina Valverde eta Espe Urretak parte hartzen duten (**harpidetza behar da artikulua irakurtzeko**).
7. Apirilaren 5a. Mondraberri (Arrasate) egunkari digitalean Marta Barandiarani LOREri buruzko elkarrizketa.

8. Apirilaren 14a. Prentsa-oharra bidali zaie komunikabideei, DMD-DHE Euskadik Osasun Sailarekin egindako bileraren eta aurkeztutako proposamen-dokumentuaren berri emateko. Komunikabideren batek argitaratzen du albistea.
9. Ekainaren 20a. Naiz.eus agerkari digitalean "*Eutanasia legea: eskubidea bermatzeko osasun-sistemaren erronka"* artikulua Marta Barandiaranen parte hartzearekin.
10. Ekainaren 20a. Berriako Igandea-k eutanasiari buruzko zenbait artikulu argitaratu ditu, LORE indarrean sartzeko aurreko egunetan. DMD-DHEren aldetik, Concha Castells, Cristina Valverde eta Mario Unamunok hartzen zuten parte:

    https://www.berria.eus/paperekoa/1984/002/001/2021-06-20/pairamendua-eteteko-hitza.htm

    https://www.berria.eus/paperekoa/2008/009/001/2021-06-20/dokumentua-egiteak-duen-garrantzia-berretsi-dute.htm

    https://www.berria.eus/albisteak/199425/pozak-saminari-irabazi-dio.htm

    https://www.berria.eus/paperekoa/2008/010/002/2021-06-20/eskubide-zibil-bat-irabazi-dugu.htm
11. Ekainaren 23a. Noticias de Gipuzkoan, Iñaki Olaizolari elkarrizketa egin zioten LORE indarrean sartuko zela eta.
12. Ekainaren 24a. Deian, LORE indarrean sartzeari buruzko artikulua, Iñaki Olaizolaren partaidetzarekin.
13. Ekainaren 24a. Diario Vascon, Arantza Garaialderi elkarrizketa LORE laster indarrean sartuko dela eta (**harpidetza egin behar da artikulua irakurtzeko**).
14. Ekainaren 26a. Crónica Vasca, Euskal Herrian LORE abian jartzeari buruzko artikulua. DMD-DHE Euskaditik Rafael Salek hartu zuen parte.
15. Uztailaren 3a. Diario de Noticias de Álava egunkarian, Cristina Valverderi egindako elkarrizketa, LORE indarrean sartzeari buruz.
16. Uztailaren 8a. Diario Vascon, Mabel Marijuani elkarrizketa: "*Medikuntzak beti lagundu izan du hiltzen, bizitzaren zati da"* (**harpidetza behar da artikulua irakurtzeko**).
17. Uztailaren 30a. Naiz egunkari digitalean, Julen Goñiren artikulua, "*Alea jacta est",* LORE ezartzearen aurkako argudioei buruzkoa.
18. Abuztuaren 2a. Deian, eutanasiaren lehen kasuari buruzko elkarrizketa egin dio Rafael Sali.
19. Abuztuaren 2a. El Correon, eutanasiaren lehen kasua dela eta, Concha Castellsi egindako elkarrizketa (**harpidetza behar da artikulua irakurtzeko**).
20. Abuztuaren 3a. Diario Vascon, Antton Elosegiri elkarrizketa, LORE Euskadin aplikatzeari buruz **(harpidetza behar da artikulua irakurtzeko).**
21. Abuztuaren 28a. Diario de Noticias de Álava artikulua, Cristina Valverdek parte hartu zuen Arabako ABDren lehentasunari buruzkoa.
22. Abuztuaren 28a. Diario de Noticias de Álava egunkarian, Cristina Valverderi elkarrizketa, *"Sendatu ezin denean, heriotza ahalik eta duinena izan dadin aldamenean egon, arindu eta lagundu behar da",* LOREAren garapenari buruz.
23. Irailaren 15a. *"Eutanasia: Karmeleren lekukotzak egia gogorra erakusten du"* artikulua, Rafael Salek eta Txema Lorentek parte hartuz.
24. Urriaren 11. Naiz egunkari digitalean, Julen Goñiren artikulua, LORE aplikatzeko kontzientzia-eragozpenari buruzkoa.
25. Urriaren 31. Guka magazina gehigarrian (Urola Kostako tokiko aldizkarietan argitaratzen da), "Bizitzarekin amaitzea eskubide" erreportajea, heriotza duinari eta LORE indarrean sartzeari buruzkoa, Mario Unamunoren parte-hartzearekin.

26. Urriaren 31. Argia aldizkarian, Concha Castellsi egindako elkarrizketa, "*Eutanasia Legeak eskatzen duen sufrimendua handiegia da",* heriotza duinari eta LORE delakoari buruz.

27. Urriaren 31. Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna dela eta, DMD-DHE prentsa-komunikatu bat zabaldu zen LORE Euskadin nola aplikatzen den ebaluatzeko, eta herritarrei zabaltzeko, baita Heriotza Duinaren Behatokiaren sorrera eskatzeko ere. Komunikabideren batek komunikatuaren berri ematen du.

28. Azaroaren 13a. Diario de Noticias de Álava egunkarian, Cristina Valverderi elkarrizketa, *Heriotza Duinaren eta Ilustratuaren* erakusketa dela eta, Gasteizen: "*Gasteizek berriro jorratzen du heriotzaren gaia; irudiaren lengoaiarekin oraingo honetan*".

2.2.9.2 IRRATIA

1 Urtarrilaren 18a. Euskadi Irratian, "Faktoria Magazina" saioa, Iñaki Olaizolari elkarrizketa "*Eutanasia, heriotza boluntarioa"* dela eta (**1:08:30 inguruan hasten da**).

2 Otsailaren 1a. Euskadi Irratian, "Faktoria Magazina" saioa, Marta Barandiarani LORE buruz egindako elkarrizketa **(1:00:20 inguruan hasten da).**

Esteka honetan Martari egindako elkarrizketa.

3 Otsailaren 18a. SER irratian, Radio Bilbaok elkarrizketa egin zion Concha Castellsi, DMD Madrid-en onura publikoko deklarazioaren aurka Abokatu Kristauak elkarteak egindako salaketari buruz.

4 Martxoaren 18a. Naiz Irratian, Julen Goñiri elkarrizketa, LORE legearen onarpena dela eta.

5 Martxoaren 18a. SER Radio Bilbaon, Hora 14 Euskadi albistegian, elkarrizketa Rafael Sali, LOREren onarpena dela eta **(10:00 minutuan hasten da).**

6 Martxoaren 18a. Radio Euskadin, Ganbara saioan, Rafael Sali elkarrizketa LORE behin betiko onarpenari buruz: "*Eutanasiaren legeak aukera emango du aske izateko, eta aukerat ahal izateko*".

7 Maiatzaren 23a. Euskadi Irratian Marta Barandiaranek hartu zuen parte Tellaetxe familiarekin batera LORE legeaz hitz egiteko.

8 Ekainaren 18a. Euskadi Irratian, Faktoria programan, elkarrizketa Marta Barandiarani "*Eutanasiaren lege berria martxan*".

9 Ekainaren 23a. Radio Vitorian DMD-DHE Osasun Batzordean agertu izana jakinarazi zen. Concha Castellsek eta Marta Barandiaranek hartu zuten parte.

10 Ekainaren 25a. Radio Euskadin, El Boulevard saioan, LORE indarrean sartu dela informazioa eman zuten. José Luis Quintas Osasun sailburuordeak eta Elena Gutierrezek parte hartu dute.

11 Ekainaren 25a. Onda Ceron, "Más de Uno Álava" programan, Cristina Valverderi egindako elkarrizketa LORE indarrean sartzeari buruz: "*Gaur aurkeztu dira eutanasia-eskaera batzuk Euskadin*".

12 Ekainaren 25a. Onda Vascon, Rafael Sali egindako elkarrizketa LORE indarrean sartzeari buruz: "*Funtsezkoa da gure bizitzaren amaiera nolakoa izatea nahi dugun aurreratzea*" (artikulua).

13 Abuztuaren 2a. Radio Euskadin, El Boulevard saioan, eutanasiaren lehen kasuaren inguruan Rafael Salei egindako elkarrizketa (**42:00 minutuan hasi eta 17 minutu inguru irauten du**).

14 Abuztuaren 18a. Radio Vitorian, Cristina Valverderi egindako elkarrizketa: "*Araban bost kontsulta izan ditugu hilabete honetan*".

15 Irailaren 27a. SER irratian, Radio Bilbao, Hoy por Hoy Bilbao programa, Eskarneren semea den Anderren testigantza: estatuan eutanasia bidez hil zen lehen pertsona izan den haren amaz. Halaber, Concha Castellsek, Danel Lorentek eta Txema Lorentek (Maribel Tellaetxeren semea eta senarra) parte hartu zuten elkarrizketan, eta LOREren garapenaren berri eman dute.

16 Azaroaren 1a. Radio Vitorian, elkarrizketa egin zioten Cristina Valverderi, Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna dela eta, "*Euskadi aitzindaria da Eutanasiaren legea aplikatzen*".

17 Azaroaren 2a. Onda Ceron, Más de Uno Álava programa. Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna dela eta, elkarrizketa Cristina Valverderi: "*Legea aurrerapena den arren, oraindik pertsona askok zailtasunak dituzte lagunduriko heriotzarako eskubidea erabiltzeko*".

18 Azaroaren 19a. Radio Vitorian, Unitate Mugikorraren programan, elkarrizketa Cristina Valverderi, "*Norberaren biziaz erabakitzeko eskubidea*" izeneko hitzaldia dela eta, Heriotza Duina eta Ilustratua erakusketaren programaren barruan.

19 Azaroaren 21a. Radio Euskadin, "Más que palabras" saioan, Concha Castellsi elkarrizketa LORE Euskadin orain arte izan duen aplikazioari buruz.

20 Abenduaren 13a. Radio Euskadin, Ganbara saioan, Rafael Sali egindako elkarrizketa, Osasun Sailak LORE Euskadin aplikatzeari buruz emandako informazioari buruz (**23. minutuan hasten da).**

21 Abenduaren 14a. Onda Ceron, "Más de Uno Álava" programan, Cristina Valverderi egindako elkarrizketa, Osasun Sailak LORE Euskadin aplikatzeari buruz emandako informazioari buruz **(19:30 minutuan hasten da).**

22 Abenduaren 19a. Radio Nacionalen, Euskal Herriko albistegian, Cristina Valverderi egindako elkarrizketa, Osasun Sailak LORE Euskadin aplikatzeari buruz emandako informazioari buruz.

2.2.9.3 TELEBISTA.

1 Apirilaren 5a. ETBn, eguerdiko Teleberrin, Marta Barandiarani LORE buruzko elkarrizketa.

2 Ekainaren 28a. Hamaika Telebistan, Antton Elosegiri elkarrizketa, *"Eutanasia legea aurrerapauso handi bat da",* LORE indarrean sartzeari buruz.

3 Abuztuaren 2a. Cristina Valverderi elkarrizketa TVE1 eko Telenorte albistegian, eutanasiaren lehen kasu ezagunari buruz (**5:39 minutuan hasten da, eta minutu bat/2 inguru irauten du.).**

4 Irailaren 14a. TVE1ean, Telenorte albistegian, Euskadiko eutanasiaren bigarren kasuari buruzko erreportajea (Karmele). Concha Castellsek parte hartzen du **(10. minutuan hasten da).**

2.2.10 Presentzia sare sozialetan eta *online* hedabideetan.

- Facebook. 2016. urteaz geroztik, Juantxo Domínguez Gipuzkoako bazkideak DMD-DHE Euskadi profila zuen Facebooken modu informalean.

  2021ean, AFDMDren Bulego Teknikoarekin adostu zen edukiak DMD Federalaren profilarekin sinkronizatzea eta Euskadiren profila zabaltzen laguntzea.

- Twitter. Ekainean, Iñaki Alegríak, Gipuzkoako bazkideak, DMD-DHE Euskadi (@DheDmd) erabiltzailea erregistratu eta edukia eguneratzen.

- Whatsappa. Hiru lurraldeetan Whatsapp taldeak erabiltzen dira ohiko moduan albisteak zabaltzeko eta talde bakoitzaren barne-komunikaziorako.

- Youtube. Julen Goñi Bizkaiko bazkideak eutanasiarekin lotutako edukiak dituen kanal pertsonala du, besteak beste.

2.2.11 Informazio materiala prestatu eta zabaltzea.

Atal honetan, dokumentuak prestatu edo eguneratzeko jarduera biltzen da, bai elkartearen funtzionamenduan beharrezkoak direnak, baita elkartearen jarduerarekin eta haren xedeekin zerikusia dutenak ere: intereseko gaiei buruzko informazioa.

2.2.11.1 Material korporatiboa.

- DMD-DHE Euskadiren Aurretiazko Borondateen Dokumentuaren (ABD) gida azkar berria. AFDMDk antolatutako lan-taldearen emaitzatik abiatuta, edukia eguneratu zen, aplikatu beharreko Estatuko eta Autonomia Erkidegoko legeei erreferentzia eginez, bereziki LOREri, eta DMDren 4 gomendioen idazketa aldatu zen, Reisberg-en GDS-FAST eskalaren arabera dementzia aurreratuko egoerak argiago aztertuz. Formatu hau ere eguneratu zen: koaderno formatoarekin, A5 tamaina, gaztelaniaz eta euskaraz. Ekainean egon zen eskuragarri.

  Era berean, DMD-DHE Euskadiren ABD inprimakiak eguneratu ziren (https://derechoamorir.org/testamento-vital/#euskadi).

- DMD-DHE Euskadi elkartea zabaltzeko kuadriptikoa eta bazkide berrientzako ongietorri-gutuna eguneratzea, elkartearen helburuak LORE agertoki berrira egokituz. Apirilean eskuragarri egon ziren.

- DMD-DHE Euskadi 2021en memoria egitea (dokumentu hau).

2.2.11.2 Administrazio, erakunde, elkarte eta hedabideentzako informazioa.

- Prestatutako Agiria. Osasun Sailari eman zitzaion apirilaren 12an, eta alderdi politikoei hurrengo egunetan. Bertan, DMD-DHE Euskadirentzat LORE martxan jartzean garrantzitsuak diren alderdi praktikoak jaso ziren. Dokumentu hori Eusko Legebiltzarreko talde politikoei ere bidali zitzaien. Concha Castellsek, Marta Barandiaranek eta Elena Gutiérrezek eta elkarteko itzulpen-taldeak parte hartu zuten.

- Aurreko dokumentuan oinarritutako aurkezpena, ekainaren 23an Eusko Legebiltzarreko Osasun Batzordean erabiltzeko. Concha Castellsek eta Marta Barandiaranek parte hartu zuten.

- Aurkezpenak (normalean PowerPoint formatuan) DMD-DHE Euskadik parte hartzen duen erakunde edo elkarteek antolatutako ekitaldietan erabiltzeko.

- Hainbat prentsa-ohar egin eta zabaldu ziren urtean zehar, AFDMDren Bulego Teknikoarekin batera, gertaera garrantzitsu batzuen berri emateko: martxoaren 18an LOREren behin betiko onapena, DMD-DHE Euskadik Osasun Sailari egindako proposamenak, Heriotza Duinaren Nazioarteko Egunaren inguruko komunikatua, “Heriotza Duina eta Ilustratua”ren aurkezpena (komunikatua, prentsaurrekoa).

2.2.11.3 Bazkideentzako barneko edo berariazko materiala.

- Iñaki Olaizolak, Gipuzkoako bazkideak, bi dokumentu prestatu zituen heriotza duinarekin zerikusia duten zenbait alderdiri buruzko hausnarketa eragiteko:
  - “*Bizi testamentua: eutanasia edo suizidio lagundua?”* (maiatza).
  - “*Heriotza soziala versus sozialki hilda*” (azaroa).

- Julen Goñi Bizkaiko bazkideak YouTubeko bere kanal pertsonalari eutanasiari buruzko beste aurkezpen bat gehitu dio: "*Falsedades*". Heriotza duinari eta elkartearen eginkizunari buruzko artikulu batzuk ere idatzi ditu (argitaratu gabeak):
    - "*Gogoetak*", LORE onartu ondoren elkarteak duen zereginari buruz (otsaila);
    - "*Kontzientzia-eragozpena?*", LOREren testuan (otsailean) jasotako kontzientzia-eragozpenaren erabileraren berezitasunei buruzkoa.
- Arabako bazkide Visitación Ecayk *Heriotza Duina eta Ilustratua* erakusketa artistikoaren prentsa-oharra egin zuen.
- Hainbat komunikatu, buletin edo posta elektronikoko mezu, Euskadiko bazkideei zuzendutakoak, urteko ekitaldi garrantzitsuen berri emanez: Batzar Orokor Arrunta (martxoa), LOREren behin betiko onarpena (martxoa), DMD-DHE Euskadi eta Osasun Sailaren arteko bilera Eusko Jaurlaritzan (apirila), Hika Ateneok antolatutako online jardunaldiak (maiatza), ...
- Heriotza Duina eta Ilustratua arte-erakusketarako, artisten azalpen-testuak euskaratu eta A5 tamainako foam plaketan inprimatu ziren (34 lan). Elkarteko itzulpen-taldeak hartu zuen parte.

Bestalde, DMD-DHE Euskadik antolatutako ekitaldi gehienetan, elkartearen informazio-koadriptikoak eta ABDri buruzko informazio-liburuxkak banatu ziren. 2021ean Eusko Jaurlaritzak argitaratutako ABD dibulgazioko diptikoa zabaltzeari utzi zitzaion zaharkituta geratu zelako.

Gainera, Gasteizen DMD aldizkariaren ale berriak banatu dira hiriko 14 Gizarte Etxeetako liburutegietan.

2.2.12 Gazteei (35 urtetik beheitikoei) jakinaraztea.

1. Gazteentzako jarduerak, "Heriotza duina eta ilustratua" erakusketaren Gasteizko jardunaldien barruan:
    - 8 bisita gidatu erakusketara (hilaren 9an, 10ean, 15ean, 16an, 17an eta 18an). Miguel de Unamuno eta Los Herrán Batxilergoko institutuek eta Presentación de María ikastetxeko Haur Hezkuntzako Goi Mailako Moduluko klaseak hartu zuten parte. Bisita gidatua Blanca Martínez eta Cristina Valverderen eskutik.

    - 2 bisita gidatu (17an eta 18an). Frantzia kaleko eta Ariznabarrako Paulo Freire Helduentzako Hezkuntzako ikastetxeek (EPA) parte hartu zuten. eta Ariznabarrako EPA. Cristina Valverderen gidaritzapean.
    - Eguesibarko "La dama y la muerte" film laburraren eztabaida eta proiekzioa bi taldetan (goizez eta arratsaldez), Ariznabarrako EPAn (hilaren 11n). Gainera, zentro horrek bere ekimenez antolatu zituen heriotza duinaren inguruko jarduerak.

- Hilaren 16an, Txabi Arnalek gure seme-alabekin heriotzaz hitz egiteko moduari buruzko hitzaldira joan ziren ikusleen artean, Lehen Hezkuntzako irakasle batek eta psikopedagogak sinaduren bilketa bat egiteko asmoa iragarri zuen, irakasleen eta ikasleen hezkuntza-prometan doluaren eta heriotzaren pedagogiaren gaiak azter daitezen.

Bisita gidatuetan 10 eta 15 ikasle bitarteko taldeek parte hartu zuten. Erakusketako koadroetan agertzen diren heriotza duinarekin lotutako oinarrizko kontzeptuak azaldu ziren, eta amaitzeko, mahai-inguru txiki bat egin zen. EPA zentroetako ikasleen artean, nabarmentzekoa da erlijio musulmaneko pertsona askok parte hartu zutela, heriotza duinari buruzko iritzi desberdinak adierazi zituztelako.

2. Azaroaren 25a. Gradu Amaierako Lana egiteari begira, DMD-DHE Euskadiren marketin-jarduerari buruzko elkarrizketa Bilbon EHUko Publizitate eta Harreman Publikoetako Graduko ikasleekin.

2.3 Elkartegintza.

Esparru horretan biltzen dira elkartearen funtzionamenduarekin eta hobekuntzarekin zerikusia duten jarduerak.

2.3.1 Zuzendaritza Batzordeko aldaketak.

DMD-DHEko bazkide eta bazkideen ohiko batzarrean, martxoaren 6an, aho batez hartu ziren Zuzendaritza Batzordeari buruzko erabaki hauek:

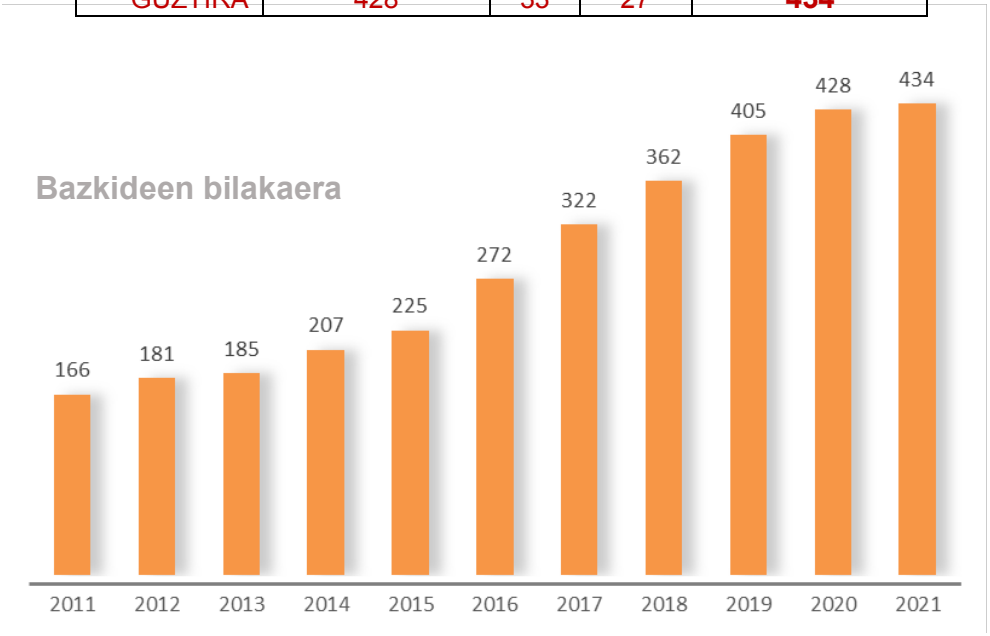
- Une horretan Batzordea osatzen zuten pertsonak berrestea.
- Carlos Burón diruzain-kargurako berrestea (ordura arte jardunean).
- Hiru lurraldeetako pertsona berriak mahaikide bihurtzea (Estatutuetan aurreikusten diren kopuruetara iristeko).

Erabaki horien ondoren, Batzordea honela osatu zen:

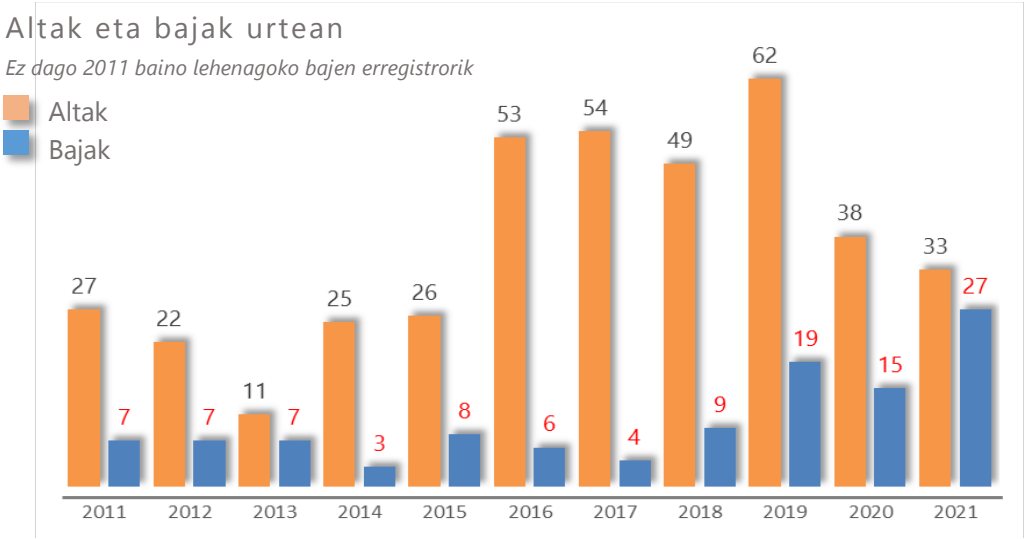
- Lehendakaria, Concha Castells Carrillo (Bizkaia).
- Lehendakariordea, Iñaki Olaizola Eizagirre (Gipuzkoa).
- Idazkaria, Cristina Valverde Ibáñez (Araba).
- Diruzaina, Carlos Burón Herrera (Araba).
- Batzordekideak:
    - Marta Barandiaran Forcada (Gipuzkoa).
    - Arantza Garaialde Maiztegi (Gipuzkoa).
    - Juantxo Domínguez López (Gipuzkoa).
    - Iñaki Alegría Loinaz (Gipuzkoa).
    - Rafael Sal Fernández (Bizkaia).
    - Julen Goñi Salvador (Bizkaia).
    - Elena Gutiérrez Alonso (Bizkaia).
    - Esperanza Urreta Espín (Araba).
    - Mario Unamuno Plazaola (Araba).
    - Mónica Santolaya del Val (Araba).

2.3.2 Bazkide eta jarraitzaileen bilakaera.

	bazkide kopurua **2020/12/31**	2021		bazkide kopurua **2021/12/31**
		altak	bajak	
ARABA	86	8	4	**90**
BIZKAIA	215	14	14	**215**
GIPUZKOA	127	11	9	**129**
GUZTIRA	428	33	27	**434**

Jarraltzaileen kopurua, urte amaieran: 77 (Araba 15, Bizkaia 38, Gipuzkoa 20, zehaztu gabe 4).

Bazkideen hazkunde garbia 6koa izan da 2021ean (+% 1,4), serieko txikiena. Alten kopurua nahiko txikia da (33), baina baja-kopurua (27) serieko handiena da, alde handiarekin.

Bajaren arrazoiak hauek izan dira: helbidea beste erkidego batzuetara aldatzea (3), bazkidea aldatzea (1), ez ordaintzea (11), heriotza (5) eta baja espresuki eskatzeagatik (7).

Baja-kopuru handi samarraren zergatia: eutanasia-lege bat lortzeak, beharbada, afiliazioa bertan behera utzi eta helburu pertsonala bete duten pertsonen eta bazkideen baja bultzatu du.

2.3.3 Batzordearen bilerak eta DMD-DHE Euskadiren eta AFDMDren batzarrak.

- Otsailaren 4a. DMD-DHE Euskadiko Zuzendaritza Batzordearen bilera. Bideokonferentzia bidez.
- Martxoaren 6a. DMD-DHE Euskadiko Batzar Arrunta. Bideokonferentzia bidez eta Youtuben jarraipena egiteko aukerarekin. 25 kidek parte hartu zuten.
- Apirilaren 7a. DMD-DHE Euskadiko Zuzendaritza Batzordearen bilera. Osasun Sailarekiko bilera prestatzea. Bideokonferentzia bidez.
- Apirilaren 19a. DMD-DHE Euskadiko Zuzendaritza Batzordearen bilera. Osasun Sailarekiko bileraren balorazioa. Bideokonferentzia bidez.
- Apirilaren 24a. AFDMDren Ohiko Batzar Nagusia, non DMD-DHE Euskadiko hainbat kidek parte hartu zuten. Bideokonferentzia bidez.
- Maiatzaren 10a. DMD-DHE Euskadiko Zuzendaritza Batzordearen bilera. DMD-DHEren ABD aurkezteko, LOREri egokitua, eta ekainean LORE indarrean sartuko denez, hainbat jarduera eztabaidatzeko. Bideokonferentzia bidez.
- Irailaren 14a. DMD-DHE Euskadiko Zuzendaritza Batzordearen bilera. Bideokonferentzia bidez.

Bilera guztien akta dago.

2.3.4 Lan taldeen bilerak autonomia eta federazio mailan.

Helburu zehatzak zituzten lau lantalde antolatu zituen AFDMDk 2021ean. Hainbat bilera egin ziren bideokonferentzia bidez eta elkarlaneko Slack plataforman berariazko bideak erabiliz:

- Aurretiazko Borondateen Dokumentuari buruzko lan-taldea.

  2020an hasitako lanarekin jarraitu zuen, helburu hauekin:

  - Autonomia erkidego bakoitzak ABDa egiteko eta erregistratzeko ezarri dituen prozedura eta eskakizunak irizpide komunekin alderatzea.
  - AFDMDren ABD eredua eta haren aldaera autonomikoak LOREren egoera berrira egokitzea, egoera jakin batzuetan eutanasia bidez hiltzeko laguntza kontuan hartuz, legez eskuragarri dagoen aukera gisa.
  - Dementzia aurreratuko egoerak sartzea, Reisbergen GDS-FAST eskala aipatuz.

  DMD-DHE Euskadik Cristina Valverdek hartu zuen parte.

  Horren ondorioz, maiatzean argitaratu zen DMD-DHE Euskadiri buruzko informazio-liburuxkaren behin betiko bertsioa, 4 orriko A5 koadernotxo formatuan, gaztelaniaz eta euskaraz.

- Elkarteak bazkideei eta, oro har, jendeari eskaintzen dien Arreta Pertsonalizatuko zerbitzuari buruzko lan-taldea.

  Helburua izan zen zerbitzu hori LORE agertoki berrira eguneratzea, alderdi hauetan:

  - legearen eskakizunen eta prozeduren berri ematea.
  - legea indarrean sartzen denetik autonomia erkidegoetan atzemandako aplikazio-zailtasunak ezagutzea eta egoera horietan nola jokatu jakitea.
  - erreklamazio-prozedurak adostea.
  - kasu jakin batzuetan elkarteak duen inplikazio-maila zehaztea, bai osasunari dagokionez (aholkua, laguntza...), bai alderdi juridikoei dagokienez.

Alderdi oso zehatzetan akordioak lortu dira, baina taldearen lanak aurrera jarraitzen du.

DMD-DHE Euskadiren aldetik, lurralde historiko bakoitzean zerbitzu hori ematen duten pertsonek parte hartu zuten (Concha Castells, Rafael Sal, Arantza Garaialde, Cristina Valverde).

- AFDMDko Estatutuak eta Barne Araubidear eguneratzeko lan-taldea, Elkartzeko Eskubidea arautzen duen 1/2002 Lege Organikoari egokitzeko

  2020aren amaieran hasitako lanarekin jarraitu zuen. 2021ean, elkartearen egitura federala argitzea eta eskura zeuden baliabideak hobetzeko aukerak baliatzea (diru-laguntzak eskuratzea, jarduera ekonomikoa egitea, etab.) izan ziren helburua. Taldearen lanak aurrera jarraitzen du.

  DMD-DHE Euskaditik Concha Castells eta Rafael Salek hartzen dute parte.

- 2021ean estatuko hainbat hiritan (Salamanca, Oviedo, Gijon, Gasteiz eta Leon) egon zen "*Heriotza duina eta ilustratua*" arte-erakusketa antolatzeko lan-taldea.

  Alderdi logistikoak, erakusketa muntatzeko/desmuntatzeko alderdi teknikoak, komunikatiboak eta abar aztertu ziren. Erakusketa egin zen tokiko taldeetako kideek parte hartu zuten. DMD-DHE Arabaren aldetik, Cristina Valverdek hartu zuen parte.

AFDMDk LOREri buruzko *online* prestakuntzako hiru jardunaldi ere antolatu zituen, maiatzaren 5ean eta 19an eta ekainaren 3an, estatu osoko bazkideei zuzenduak. Jardunaldi bakoitzean bazkide talde baten prestakuntza bideratu zen 2h ½ko saio bakar batean. DMD-DHE Euskadiko hainbat bazkide bertaratu ziren.

Aipatutako lan-taldeez gain (nahiko iraupen luzeko helburuak zituzten), AFDMDk *on line* bilerak antolatu zituen talde autonomikoekin (besteak beste, DMD-DHE Euskadi), gertatzen ari ziren ekitaldietarako ekintzak adosteko:

- Urtarrilaren 20a. *Online* topaketa, bizitzaren amaierako eskubideei buruz hausnartzeko eta eztabaidatzeko pandemia garaian eta egoitza batean heriotza gertatzen denean.
- Urtarrilaren 28a. Talde federatu guztiekin *online* bilera, LOREren alderdi jakin batzuetan sakontzeko (une horretan Senatuan zuzenketa-fasean zegoenean).
- Apirilaren 21a. Talde federatu guztiekin *on line* bilera, talde bakoitzak dagokion gobernu autonomikoei bidali dizkien edo egiteko asmoa duten idatziak bateratzeko, eta elkarteak LORE praktikan jartzeko funtsezko alderdiei buruz duen iritzia azaltzeko. Osasun Sailarekin apirilaren 12an bildu ziren, eta dokumentu bat aurkeztu zuten DMD-DHE Euskadiko bazkideek hartu zuten parte.
- Ekainaren 1a. Talde federatuekin *on line* bilera, ekitaldiak antolatzeko eta AFDMDk ekainaren 25ean aurreikusitako LORE behin betiko onarpenaren aurrean erantzuteko.

DMD-DHE Euskadik Kantabriako bazkideekin lan egiteko talde batean ere parte hartu zuen, erkidego horretan talde lokal bat sortzeko asmotan (orain arte ez zegoen talderik). Azaroaren 26an eta abenduaren 15ean Rafael Salek parte hartu zuen.

AFDMDko, DMD-DHE Euskadiko eta Nafarroako DMD bazkideak Heleen Weyersekin bildu ziren, Iruñean, Heleen Weyers Groningengo Unibertsitateko (Herbehereak) Zuzenbidearen Soziologian doktorearekin. Ongietorria emateaz gain, UPV/EHUk antolatutako *"Eutanasiaren lege berriaren azterketa eta erronkak"* izeneko jardunaldian parte hartzea prestatzea izan zen helburua. DMD-DHE Euskaditik Concha Castells eta Elena Gutierrezek hartu zuten parte.

Erkidegoan bertan DMD-DHE Euskadik ere lan-taldeak osatu zituen jarduera batzuk egiteko:

- DMD-DHE Euskadik LORE ezartzeko gomendioen dokumentua egiteko lantaldea, Osasun Departamentuan aurkezteko. Honako hauek hartu zuten parte: Concha Castells, Mabel Marijuan, Marta Barandiaran, Elena Gutiérrez, Julen Goñi eta Antton Elosegi. Dokumentua Osasun sailburuari eman zioten bazkide horietako batzuek, Sailarekin apirilaren 12an izandako bileran.
- DMD-DHE Arabak lan-talde bat osatu zuen "Heriotza *duina eta ilustratua"* erakusketa prestatzeko Gasteizen, eta hainbat aldiz bildu zen ekainean eta azaroan. Cristina Valverde, Mario Unamuno, Espe Urreta, Delia Rodrigo, David, Visi, Ricardo eta Carlos Burón. DMD-DHE Gipuzkoako Iñaki Alegríak eta Antton Elosegik artistek ekarritako testuak euskaratzen lagundu zuten.

  Erakusketa-aldian, azaroaren 9tik 21era, Arabako 18 bazkidek lagundu zuten.
- Sortutako idatzizko dokumentazio guztia euskaratzeko lan-talde iraunkorra (dokumentuak, elkartearen eta ABDaren hedapen-liburuxkak, erakundeentzako gutunak, estatutuak, memoriak, deialdiak, posta elektroniko bidezko informazio-buletinak, prentsa-oharrak, etab.). Parte-hartzaileak: Iñaki Alegría, Mario Unamuno eta Antton Elosegi.

2.3.5 Lurralde historikoetako bazkideen bilerak/topaketak.

Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako lurralde-taldeak aldian-aldian biltzen dira taldearen antolakuntza-alderdiak aztertzeko, jarduerak planifikatzeko, Batzordearen edo autonomia eta federazio mailako lan-bileretan hitz egiten diren gaien berri emateko, gaurkotasun-gaiei buruz eztabaidatzeko, eta, kasu batzuetan, sakonago landu nahi diren gai interesgarriei buruzko bazkideen ponentziak aurkezteko.

Bilera horiek jendearentzat ere irekita daude (eta argitaratzen dira). Bazkide ez diren pertsonak etortzen diren kasuetan, beren zalantzak eta kezkak argitzen ditu, eta DMD-DHE zer den eta haren filosofia eta helburuak zein diren jakinarazten die.

- DMD-DHE Araba hilaren azken asteazkenean bildu ohi da, 18:30ean, Gasteizko Barrenkale elkartean (Labilleria kalea, 61-behea, sarrera Santa Ana kantoitik). 2021ean 7 bilera egin ziren, denak aurrez aurre, Covidaren inguruko araudia betez.
- DMD-DHE Bizkaia hilaren azken asteazkenean bildu ohi da, 18:00etan, Araba kaleko 6an, Bilboko erdisotoan. 2021ean ez zen bilerarik egin.
- DMD-DHE Gipuzkoa hileko hirugarren asteazkenean bildu ohi da, 19:00etan. 2021ean 10 bilera egin ziren. Maiatzera arte 5 bilera egin ziren bideokonferentzia bidez (Jitsi aplikazio librearen bidez). Egun horretatik aurrera, Okendoko Kultur Etxean, Tabakaleran, Egiatakoan, presentzialak izan ziren, Covidaren inguruko araudia betez.

2.3.6 Arreta pertsonalizatua.

Zerbitzu honen bidez, oro har, elkartera jotzen duten bazkideen kontsultei erantzuten zaie, ohikoenak Elkarteari berari buruzko informazioaz, bizitzaren azken prozesuan dituzten eskubideei buruz eta heriotza duinarekin zerikusia duten alderdiei buruz

Arreta pertsonalizatua hiru lurraldeetan ematen da, funtsean hiru kanalen bidez: telefono bidezko arreta (DMD-DHE Euskadi eta bere lurralde-taldeen telefonoetan), posta elektroniko bidezko arreta (mailto:dmdeuskadi@derechoamorir.org helbidean) eta aurrez aurreko arreta.

Telefono bidezko arreta-bideak eta posta elektroniko bidezkoak ere erabiltzen dira bazkideekin harremanak izateko, komunikabideekin eta beste elkarte batzuekin harremanak izateko, barneko kudeaketa- eta koordinazio-lanak egiteko eta AFDMDren Bulego Teknikoarekin harremanak izateko.

2021ean, kontsulta gehienak LORE legeari eta kasu zehatzetan duen aplikazioari buruzko zalantzak argitzeko izan dira, egoitzetako pertsonen arretari eta DVri buruzkoak:

- Araban 12 kontsulta presentzial erantzun ziren.
- Bizkaian bi kontsulta presentzial erantzun ziren.
- Gipuzkoan 11 kontsulta egin ziren, bai telefono bidezkoak bai presentzialak.

Zerbitzu horren barruan, 2021ean LORE indarrean sartu ondoren sortutako jarduera berri bat izan da hiltzeko laguntza eskatu zuten pertsonei laguntza ematea (10 kasu), eskabideen jarraipenean lagunduz, egoera zehatz bakoitzari buruzko informazioa, orientazioa eta ikuspegia emanez eta laguntza eskainiz.

Arreta pertsonalizatuaren zerbitzuaren parte gisa, 2021ean arreta juridikoa hobetzen saiatu gara erkidegoan. Aurreikusiz gatazkatsuak edo legea errespetatu ez ziren eskaerak agertuko zirela, hiru lurraldeetako kabinete juridikoekin harremanak landu ziren balizko kasu horiei erantzun ahal izateko agertuko balira eta kaltetuek hala eskatuz gero. DMD-DHE bitartekari gisa arituko litzateke soilik, bi aldeak harremanetan jar daitezen erraztuz. Horri begira:

- Martxoaren 24a. DMD-DHE Bizkaia Oscar Vellisca Saez abokatuarekin harremanetan jarri zen. Julen Goñik eta Rafael Salek hartu zuten parte. Lankidetza-hitzarmena sinatu zen.
- Maiatzaren 10a. DMD-DHE Arabak bilera izan zuen Lan Abogados S.L. bulegoarekin. Gasteizko Mario Unamunok eta Cristina Valverdek hartu zuten parte. Ez zen lankidetza lotu, bulegoak planteatzen zituen baldintzak zirela eta.
- DMD-DHE Gipuzkoak hainbat bilera egin zituen López de Tejada abokatu-bulegoarekin. Lankidetza-hitzarmena sinatu zen.

Akordioa lortu zuten kabinete juridikoek koordinazioa eskatu zuten erkidegoaren barruan, eta AFDMDren aholkularitza juridikoarekin.

2.3.7 Beste ekitaldi aipagarri batzuk.

Atal honetan, LORE onartu eta aplikatzearen inguruan 2021ean gertatutako Euskadiko herritarren testigantza garrantzitsu batzuk jaso dira.

- Otsailaren 7a. Elkarrizketa Mª Ángeles Díazi, Alzheimerra duen emakume baten alabari. Deian izandako esperientzia kontatzen du.
- Otsailaren 7a. Elkarrizketa Iñigo Ajuriagogeaskoari, minbizia duen emakume baten semeari, Deian izandako esperientzia kontatzen du.
- Martxoaren 21a. Ana Mosquera ELAko gaixoari elkarrizketa Deian.
- Irailaren 13a. Elkarrizketa Karmeli eutanasiagatik hil baino lehen, Deian.

2.3.8 Inbentario eguneratua.

2021/12/31n, Elkartearen jabetzako ekipamenduaren eta materialaren inbentarioa hau izan zen:

1. AHTEC 2009 ordenagailua. Arabako taldeak erabiltzen. Kristinaren ardurapean.
2. HP STREAM 11-ROONS ordenagailua (2016/11/17an erosia; 228,65€) eta SPECTRUM zorroa (19,95 €). Bizkaiko taldeak erabiliak. Bilboko egoitzan gordeta.
3. UTLTRA 3.0 32GB flash memoria (8,90€), HP ordenagailuaren sistema berreskuratzeko. Bilboko egoitzan gordeta. Bizkaiko Taldea.
4. Logitech m100 sagua (2017/03/22an erosia; 13,99€). Bizkaiko taldeak erabilia. Bilboko egoitzan gordeta.

5. Toshiba Satellite Pro R50-E-13X Intel Core i3-7020U/8 GB/256 GB ordenagailu eramangarria. Gipuzkoako taldeak erabilia.
6. Armairua, melanina zuriz egina, 45 cm zabal, 42 cm sakon, 78 cm garai, barruko apala eta giltzazko atea (147,62 €). Bilboko egoitzan gordeta. Bizkaiko taldearen arduraduna.
7. Lenovo V130-15IGM ordenagailu eramangarria, 81 HL004YS modeloa (Intel Celeron N4000/8GB/SSD 256 GB/15,6" /Windows 10), Kasperski Internet Security antibirusarekin batera. Bizkaiko taldeak erabilia.
8. Araba taldeko sakelako telefonoa.
9. Teléfono móvil grupo Gipuzkoa.
10. Xiaomi Redmi 9C telefono mugikorra (6,5" /memoria 4 GB/biltegiratzea 64 GB). Bizkaiko taldeak erabilia. DMD-DHE Euskadi arretarako telefonoa ere bada.
11. ISY IP-1100 laser aurkezlea, wireless, beltza. Urruneko aurkezpenetan aurrera/atzera egiteko aukera ematen du, eta pantaila laser erakuslearen bidez seinalatzen du. Arabako taldeak erabilia.

2.4 Ondorioa eta etorkizunerako proposamenak.

2.4.1 2021. urteko ondorioak.

DMD-DHE Euskadiren 2021ko mugarriak, elkartearen jarduera baldintzatzeraino, LORE indarrean sartzea eta lehenengo eskaeretan aplikatzea izan da.

Elkarteak parlamentuko talde gehienek, Osasun Sailak, Osakidetzako profesionalek eta komunikabideek egindako lanari eta izandako inplikazioari esker, baita lekukotasuna eman zuten pertsonen eta haien familien eskuzabaltasunari esker ere, Euskadi aitzindaria izan zen LORE aplikatzen, eta herritarrek hiltzeko laguntza eskatzeko eskubide berria izan zuten legea indarrean sartu zen egunetik bertatik.

Covid-19ren pandemiari zegozkion murrizketek urte osoan iraun zuten arren, LORE indarrean sartzearen garrantziak eragin handia izan zuen, aurreko urteetan baino jarduera handiagoa eraginez, aurrez aurre nahiz *on line* tresnen bidez 2020an lortutako esperientzia aprobetxatuz.

Lege berriak zuzenean edo zeharka eragindako bestelako elkarte eta erakundeek eta komunikabideek protagonismo handiagoa hartu zuten 2021ean, eta askotan DMD-DHE Euskadiren parte-hartzea edo lankidetza eskatu zuten haien ekimenetan. Alde horretatik, heriotza duinaren arloan elkarteak gizarte-erreferente gisa duen zeregina oso presente egon da.

Urteko alde txarrei dagokienez, lege berriaren zabalkundean eta aplikazioan akats batzuk daudela nabarmendu behar da, baita norbere biziaren erabakigarritasunerako eskubidea boikotatzeko, ez betetzeko edo indargabetzeko etengabeko mehatxua ere elkarte eta erakunde batzuen aldetik. Hori izango da elkarteak hurrengo urteetan izango duen lan-ildoetako bat.

Elkartegintzan ere zailtasunak agertu dira. Bazkide kopuruaren hazkundea oso txikia izan da 2021ean, aurreko urteekin alderatuta. Eta, une batzuetan, agerian geratu da zenbait lan egiteko giza baliabide falta dagoela (bazkideen parte hartzea), hala nola komunikabideekin harremanak lantzeko edo ekitaldiak antolatzeko. Horrela, ez zen aurrez aurre antolatu Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna, baliabideak beste jarduera baterako erabili zirelako (Heriotza Duina eta Ilustratuaren erakusketa).

Nolanahi ere, 2021 oso positiboa izan da, izan ere, urte horretan bete da (zati batean) elkartearen sorrerako helburuetako bat: estatuan lehen aldiz onartzea hiltzeko laguntza eskatzeko eskubidea, eta eutanasia legeztatzea.

Hein batean bete dela diogu, zeren oraindik ez baita onartzen norbere biziaren erabakigarritasuna, laguntza hori hirugarren pertsonen erabakiaren mende baitago.

2.4.2 2022rako jarduera-proposamenak.

LORE onartu eta indarrean jarri ondoren, DMD-DHE Euskadiren jardueraren zati handi bat haren aplikazioari begira egongo da zuzenduta: hura erabiltzekotan dauden pertsonak informatzera eta laguntzera eta herritarren artean informazioa zabaltzera, bizitzaren amaiera askatasun handiagoz aukeratu ahal izan dadin; baita modu egokian aplikatzeari begira ere, praktikan sortzen diren zailtasunak edo arazoak detektatuz, eta halakoetan Osasun Sailean edo komunikabideetan salatuz.

Aldi berean, elkarteak bere filosofia zabaltzen jarraituko du, norbere biziaren erabateko erabakigarritasunari begira, bizitzaren amaieran dauden eskubideen berri emanez herritarrei, eta ABD erregistratzearen komenientzia jakinaraziz.

Elkartegintzan beste elkarteekiko harremanak sustatzen jarraitu behar dugu. Bestalde, agertoki berriaren barruko dokumentazioa eguneratzen, antolatzen, sistematizatzen eta zabaltzen jarraitu behar dugu, eta taldeen aldizkako bilera presentzialak normalizatzera jo.

Aurreikusitako jarduera zehatzen artean hauek aipa daitezke:

- Elkarteak dituen eutanasia-eskaeren jarraipena, ahal den neurrian, eta LORE aplikatzean atzemandako arazoen eta baztertzeko arrazoien azterketa.

  Detektatutako arazo bakoitzerako “fitxa” bat egitea proposatzen da, eta fitxa hori deskribatzea, zergatiak aztertzea eta konponbideak proposatzea. Fitxa horietan oinarrituta, gutun edo posta bidez erakundeetako arduradunari informazioa ematea edo prentsa-oharra zabaltzea.

- Zerbitzu hori emango duen arreta pertsonalizaturako gida bat egitea, LORE eta bizitzaren amaieran dauden beste eskubide batzuen aplikazioari buruzko alderdi praktikoak jasoz herritarrentzat, eta, ahal den neurrian, aholkularitza medikoa eta juridikoa erantsiz.

- Laguntza pertsonalizatuko kontsultak erregistratzeko eta haien azterketa eta dokumentazioa errazteko txantiloia prestatzea, baita elkartera jotzen duten hiltzeko laguntza eskaeren jarraipena egiteko berariazko txantiloia ere.

- Urtean zehar egiten diren jarduerak erregistratzeko prozedura sistematizatzea.

- DMD-DHE Euskadiren estatutuak eta 2022-2026 Plan Estrategikoa LORE agertoki berrira eguneratzea.

- Elkarteak sortutako dokumentazioa identifikatzea, sailkatzea, sarbide publikokoa eta barnekoa zein den zehaztea, eta sarean sartzeko bitarteko batean *gordetzea.*

- *Online* ikasteko tresna bat prestatzea (Moodle-n oinarritua), bizitzaren amaierako eskubideei buruzko eduki didaktikoarekin.

- Bizitzaren amaierako eskubideen hedapena sustatzen jarraitzea, hiltzeko laguntza eskatzeko eskubide berria barne, profesionalen elkargoen (Medikuntza, Erizaintza, Gizarte Lana, Psikologia...), gaixoen eta pertsona ezgaituen elkarteen (minbizia, ELA, Alzheimerra, Parkinsona...), adinekoen elkarteen eta zaharren elkarteen artean, baita unibertsitate eta eskola esparruan ere.

- Jarduerak antolatzen jarraitzea (solasaldia, zineforumak...), bizi amaierari, heriotza duin eta borondatezkoari eta elkartearen helburuei buruz indarrean dauden legeetan jasotako eskubideen berri herritarrei zabaltzeko.

3 2021eko txosten ekonomikoa.

2019tik aurrera, DMD-DHE Euskadiren kudeaketa ekonomikoa AFDMDk proposatutako Kutxa Komunaren ereduan integratzen da (2018/05/05eko DMDren Batzar Orokorrean onartutako integrazioa).

Eredu horretan, DMD-DHE Euskadiren diru-sarrera eta gastu guztiak AFDMDren Bulego Teknikoak kudeatzen ditu, eta kontu komun federal batean biltzen dira, gainerako talde federatuekin batera. Horrela, kudeaketa administratiboa sinplifikatzen da erkidegoetan, eta baliabideak federalean erabiltzearen ondorioz eraginkortasuna hobetzen da.

Kutxa Komunaren ereduaren arabera, DMD-DHE Euskadiren kontabilitatean elkartearen jarduerak Euskadin bakarrik dituen zuzeneko gastuak islatu behar dira, bai eta elkarteak funtzionatzeko beharrezkoak diren AFDMDren gastu komunetan dagokion zatia ere (profesionalen soldatak, webgunea mantentzea, aldizkaria, etab.).

Bestalde, DMD-DHE Euskadik bere kontu propioaren titularra izaten jarraitzen du (Laboral Kutxan), Kutxa Komunean sartu aurretikoa. Integratu zenetik, kontu horrek ez du ia mugimendurik, diru-sarrera gehienak eta gastu guztiak kontu komun federalean islatzen baitira. Gaur egun, DMD-DHE Euskadi kontuak helbideratuta ez dauden kuota gutxi batzuen sarrera baino ez du jasotzen, bazkide batzuek nahiago baitute bertan zuzenean egin.

3.1 2021eko kontabilitate balantzea.

DMD-DHE Euskadiren titulartasuneko kontuaren balantzea hau izan da:

2020ko amaierako SALDOA	3.403,73 €
2021eko DIRU-SARRERAK	545,00 €
2021eko GASTUAK	- 40,00 €
2021eko amaierako SALDOA	3.908,73 €

Lehen esan bezala, kontu honetako sarrerak helbideratu gabeko kuotei dagozkie (helbideratuta daudenak kontu komun federalean sartzen dira), eta gastuak kontuaren mantentzeari bakarrik (jardueraren gastuak kontu komun federalean kargatzen dira).

Bestalde, DMD-DHE Euskadiren 2021eko balantze ekonomiko orokorra, diru-sarrera eta gastu guztiak barne hartzen dituena (zuzenak eta esleitutakoak), beheko taulan ikus daiteke.

Diru-sarrerak %10 igo ziren 2020arekiko, nahiz eta bazkideen kuotengatiko sarrerak aurreikusitakoa baino txikiagoak izan. Gastuak %4 igo ziren (ikus oharra). Jarduera komunak eragindako gastuak 19.181,56 €koak izan ziren. Urteko balantze orokorra 3.042,09 €koa izan da (ikus oharra).

Oharra: Aurreko paragrafoaren balantzean ez dago sartuta 1.200,00 euroko gastua DMD-DHE Euskadik Deustun duen egoitza mantentzeagatik, eta erreprografian 3,97 euroko gastua, biak 2021ekoak izan arren 2022an egin zirelako. Beraz, taulan ez dira ageri, gastu horiek 2022ko balantzean jasoko direlako.

	DIRU-SARRERAK (€)	GASTUAK (€)
DIRU-SARRERAK		
KUOTAK (Kutxa Komuna + DMD-DHE Euskadi kontua)	24.657,00	
EKITALDIAK	552,00	
BANKU-GASTUAK		
MANTENTZE-KOSTUAK (DMD-DHE Euskadiko kontua)		40,00
KOMISIOAK (helbideratzeak, itzulketak, Kutxa Komuneko txartelak)		218,25
ZERGAK		
IAE EREDUA		0,66
303 EREDUA, BEZ		3,39
115 EREDUA (AFDMDren Valentziako egoitza)		51,06
GASTU PROFESIONALAK		
AFDMD LAN-KONTRATUDUNAK		14.037,80
AHOLKULARITZA FISKALA		436,49
ZERBITZU INFORMATIKOAK (WEB)		1.266,21
POSTA-MEZULARITZAKO ZERBITZUAK		116,94
MATERIAL KORPORATIBOAREN GASTUAK		
ALDIZKARIAREN EDIZIOA		1.384,66
IKUS-ENTZUNEZKO MATERIALA (BULEGO FEDERALA)		236,08
DMD-DHE EUSKADI LAU ORRIKOAK		471,90
ABD LIBURUXKAK		448,00
ESPAZIO ETA HORNIDURA GASTUAK		
OSALDEKO LOKALA (gastu hori Urtarrilean egin zen -2022)		0,00
DMD-DHE EUSKADI ARRETARAKO TELEFONIA		706,40
BULEGOAREN ALOKAIRUA (EGOITZA NAGUSIA)		1.239,33
ELEKTRIZITATEA + TELEFONIA + REPROG EKIPOA. (EGOITZA NAGUSIA)		389,86
BULEGOKO MATERIALEN GASTUAK		
MATERIALA+ERREPROGRAFIA+BIDALKETAK (BULEGO FEDERALA)		312,58
ERREPROGRAFIA (erakusketarako materiala, kartelak, komunikatuak)		270,40
EKIPAMENDU-GASTUAK		
DMD-DHE EUSKADI ARRETARAKO TELEFONOA BERRITZEA		140,00
EKIPAMENDUA (BULEGO FEDERALA)		92,25
EKINTZEN GASTUAK		
AFDMD BIDE EXEKUTIBORAKO JOAN-ETORRIAK		91,99
WFRtds-en PARTE HARTZEA (Munduko Federazioa)		21,87
BILERA SAILAREKIN OSASUNA EUSKO JAURLARITZAN (apirilaren 12a)		11,30
LEGEBILTZARREKO OSASUN-BATZORDEAN AGERTZEA (ekainaren 23a)		58,98
BILERA IRUÑEAN (uztailaren 1ean)		120,51
GUZTIRA	25.209,00	22.166,91

BELTZA DMD-DHE Euskadiren jarduera esklusiboak eragindako gastuak.
GORRIA AFDMDren jarduera komunak eragindako gastuak.

3.2 2022rako aurrekontua.

Zaila da aurreikustea nola eboluzionatuko den DMD-DHE Euskadirekin elkartuko diren hiritarren kopurua eutanasiaren lege bat indarrean dagoen egoera berrian.

Espero dugu 2022 ez izatea 2021 bezain txarra. Zuhurtziaz jokatuta, jo dezakegu 2021eko alta-kopurua eta aurreko urteetako baja-kopurua mantenduko direla. Aparteko diru-sarrerarik ez dela egongo suposatuz (dohaintzak, fakturatutako egintzak, etab.) eta 2021eko kuoten banaketa berarekin, 26.000 €i nguruko diru-sarrerak kalkula litezke.

Gastuen atalean aurreikuspen hauek egin dira:

- *Heriotza Duina eta Ilustratua* erakusketaren antolaketa Donostian. Jarduera horrek 2021ekoen antzeko gastuak sortuko ditu gastu profesionalen (mezularitza) eta material korporatiboaren edizioaren ataletan (lau orrikoak, ABD liburuxkak, etab.), agian zertxobait gutxiago Gasteizko erakusketatik ateratako materiala aprobetxatzeagatik.
- Uste izatekoa da 2022an Heriotza Duinaren Nazioarteko Eguna Gasteizen egin ahal izango dela, ekitaldi presentzialekin eta 2019koaren antzeko gastuarekin.
- Aurreikusten da, halaber, jarduera presentzialei berrekingo zaiela, dibulgazio-ekitaldiak, Batzorde eta Batzarren bilerak, AFDMDk urtero antolatzen duen topaketa, 2019koaren antzeko gastuarekin.
- Espazio- eta hornidura-gastuak 2021ekoen antzekoak izango direla suposatu da, eta telefonia-gastuak pixka bat igoko direla. Gainera, 1.200 € esleitu dira 2021eko DMD-DHE Euskadiren egoitza mantentzeagatik, 2022an ordaindu zirelako.
- 2022an ez da ekipamendu gasturik aurreikusi.
- DMD-DHE Euskadiren zuzeneko gastuak kalkulatu ondoren, federaletik esleitutako gastuak doitu dira, 2022ko balantze negatiboa 2021eko soberakinarekin konpentsa daitezen. Horrenbestez, esleitutako gastua pixka bat handiagoa izango da (+ %2) 2021ekoa baino.

Aurreikuspen horiekin, 2022rako kalkulatutako balantze globala negatiboa da, 2.340 eurokoa, 2021erako 2.398 euroko soberakinarekin konpentsatzen dena.

	DIRU-SARRERAK (€)	GASTUAK (€)
DIRU-SARRERAK		
KUOTAK (Kutxa Komuna + DMD-DHE Euskadi kontua)	26.000,00	
ESLEITUTAKO GASTU KOMUNAK		19.600,00
DMD-DHE EUSKADIREN GASTU ESKLUSIBOAK		
BANKU-GASTUAK		40,00
GASTU PROFESIONALAK		700,00
MATERIAL KORPORATIBOAREN GASTUAK		1.500,00
ESPAZIO ETA HORNIDURA GASTUAK		3.200,00
BULEGOKO MATERIALEN GASTUAK		300,00
DMD-DHE EUSKADIKO EKINTZEN GASTUAK		2.800,00
BATZARRAK		800,00
GUZTIRA	26.000,00	28.940,00

dmddhe
DERECHO A MORIR DIGNAMENTE
DUINTASUNEZ HILTZEKO ESKUBIDEA
EUSKADI

Araba kalea, 6 (erdisotoa), Bilbo
635 738 131
dmdeuskadi@derechoamorir.org
www.derechoamorir.org
www.derechoamorir.org/dmd-euskadi